

Subit, tunurile încep să duduie din nou. Peste puțin ne aflăm iarăși în încremenirea încordată a așteptării inactive.

Atac, contraatac, lovitură, contralovitură – cuvinte ca oricare altele și totuși cât înțeles au în ele! Pierdem mulți oameni, mai ales recruți. În sectorul nostru se aduc din nou rezerve. De astă dată, e unul din regimentele noi, aproape numai băieți tineri din ultimele contingente mobilizate. N-au aproape nici o pregătire militară; numai teoretic au putut învăța câte ceva înainte de a fi trimiși pe front. E adevărat că știu ce e o grenadă de mână, dar de adăposturi n-au habar; în tot cazul nu se pricep să le descopere; o undulație a solu-lui trebuie să aibă o înălțime de cel puțin o jumătate de metru ca să poată fi văzută de ei.

Deși avem absolută nevoie de întăriri, recruții ne dau mai multă bătaie de cap decât ajutor. Nu știu să se descurce în sectorul acesta greu atacat și cad ca muștele. Războiul de poziții din momentul de față cere cunoștințe și experiență; trebuie să ai pricepere cu terenul; trebuie să percepi cu urechea tipul proiectilelor, zgomotele și efectele lor; trebuie să poți determina cu anticipație unde vor cădea, cum împrăștie mitraliile și în ce fel poți să te aperi.

Bineînțeles, băiețandrii din noile rezerve nu știu mai nimic despre toate astea. Sunt decimați pentru că abia pot deosebi un șrapnel de un obuz; sunt secerăți pentru că ascultă înfricoșați urletul obuzelor mari, neprimejdi-oase, care cad departe îndărătul nostru și nu

sesizează țiuitul ușor și fluierat al celor mici, care explodează deasupra noastră și ne împrășcă de sus. Se îngrămădesc ca oile, în loc să se împrăștie și până și răniții sunt împușcați, ca iepurii, de către aviatori.

Fetele palide de napi, mâinile încleștate neputincios, vitejia jalnică a acestor bieți cățeluși, care totuși pornesc și atacă, a acestor bravi cățeluși, care sunt atât de intimidați că nu îndrăznesc nici măcar să strige tare, iar atunci când cad, cu pieptul, cu burțile, cu brațele și picioarele sfârtecate, scâncesc încet după mama lor și încetează imediat când se uită cineva la ei.

Fetele lor de mort, ascuțite și cu tuleiele din barba abia mijită, au îngrozitoarea lipsă de expresie a copiilor defuncți.

Ți se pune un nod în gât când îi privești cum se năpustesc și aleargă și cad. Ai vrea să le tragi o bătaie pentru că sunt atât de proști și să-i iei în brațe și să-i duci din locurile acestea unde n-au ce căuta. Poartă și ei cizme, tunici și pantaloni cenușii; dar celor mai mulți uniforma le e prea largă, li se bălăbănește pe corp; au umerii prea înguști, trupurile prea firave; nu s-au găsit uniforme potrivite pentru asemenea măsuri de copii.

Fiecărui leat vechi îi revin cinci până la zece recruți.

Un atac cu gaze, dezlănțuit prin surprindere, mătură pe mulți. N-au ajuns încă să ghicească la ce trebuie să se aștepte. Găsim o întreagă tranșee plină de capete învinețite și de buze negre. Într-o pâlnie, și-au scos măștile prea curând; nu știau că gazele zăbovesc

mai multă vreme la fund; văzând pe cei de sus fără măști și le-au scos și ei și au înghițit destul ca să-și pârjolească plămâni. Starea lor e disperată; icnind, scuipând sânge și sufocându-se, mor unii după alții.

Într-o galerie de tranșee, mă pomenesc deodată nas în nas cu Himmelstoss. Ne ghemuim în același șanț. Toți așteaptă, cu răsufierea oprită, să înceapă atacul.

În clipa când țâșnesc din tranșee, cu toate că sunt crispat de încordare, mă fulgeră un gând: unde e Himmelstoss? Sar repede înapoi în șanț și-l găsesc într-un colț, cu o mică zgârietură de glonț, făcând pe rănitul. Fața îi e răvășită, ca de om bătut. Are un acces de frică, fiindcă și el e nou pe front. Dar mă înnebunește gândul că în clipa asta recruții cei tineri sunt la atac, iar el e aici.

— Afară! mă zborșesc la el.

Nu se mișcă; numai buzele îi tremură și mustața îi joacă.

— Afară! repet.

Himmelstoss își strânge picioarele sub el, se lipește de perete și-și arată colții ca o javră.

Îl apuc de braț și vreau să-l salt cu forța în sus. El icnește. Atunci nu-mi mai pot struni nervii. Îl înhaț de guler, îl scutur ca pe un sac, de-i zboară capul înoace și încolo, și-i răcnesc în obraz:

— Afară, secătură! Vrei să tragi chiulul? Câine! Gâde!

Ochii lui Himmelstoss devin sticloși. Îl lovesc cu capul de perete.

— Vită! îi strig, repezindu-i una în coaste. Porcule!

Și-l împing din tranșee, cu capul înainte.
Un nou lanț de trăgători de-ai noștri trece
chiar atunci. Un locotenent e în mijlocul lor.
Ne vede și strigă:

— Înainte, înainte! Alipiți-vă! Alipiți-vă!

Și ce n-a fost în stare cotonogeala mea a
înfăptuit vorba asta. Himmelstoss a auzit gla-
sul superiorului, se uită în jur și, trezindu-se
brusc, se alătură trăgătorilor.

Îl urmez și-l văd sărind: este iarăși aprigul
Himmelstoss din cazarmă, ba chiar l-a întrecut
pe locotenent și e în fruntea tuturor.

Foc concentric, foc de baraj, perdea de foc,
mine, gaze, tancuri, mitraliere, grenade de
mână – vorbe, vorbe, dar ele cuprind toată
groaza lumii.

Fetele noastre au făcut coajă, gândirea noas-
tră e pustiiată, suntem obosiți de moarte; când
începe atacul, unii trebuie loviți cu pumnii
ca să se trezească și să meargă cu ceilalți;
ochii sunt injectați, mâinile zdrelite, genunchii
sângerează, coatele au numai julituri.

Trec săptămâni – luni – ani? Sunt numai
zile. Vedem timpul din preajma noastră pie-
rind pe chipurile fără culoare ale muribunzi-
lor, băgăm mâncare în noi, alergăm, zvârlim
grenade, împușcăm, ucidem; trândăvim în
neștire, suntem bicisnici și apatici, iar dacă
ne mai ține ceva în picioare e faptul că există
alții mai bicisnici, mai apatici, mai tembeli
care ne privesc cu ochii holbați ca pe niște
zei, care au harul de a scăpa uneori de la
moarte.

În puținele ceasuri de acalmie, îi instruim
și pe ei:

— Vezi oala aia care se clatină? E o mină care se apropie! Stai pe loc, că de data asta trece dincolo. Dar dacă vine așa, tunde-o, băiete! Se poate fugi din fața unei mine.

Le ascuțim urechile, ca să cunoască zuru-itul viclean al micilor proiectile care abia se pot auzi; vor trebui să le deosebească din mijlocul hărmălaiei, ca și cum ar fi un zumzet de țânțar; îi învățăm că sunt mai primejdioase decât cele mari, pe care le auzi cu mult înainte. Le arătăm cum să se ascundă de avioane, cum să facă pe morții când suntem surprinși de un atac, cum trebuie să mânuiască grenadele ca să explodeze cu o jumătate de secundă înainte de izbire; îi învățăm să se arunce fulgerător în pâlnie, când vin obuze percutante; le demonstrăm cum se poate desființa o întregă tranșee cu ajutorul unui mănunchi de grenade de mână; le explicăm deosebirea dintre durata de explozie a grenadelor inamicului și ale noastre; îi facem atenți asupra sunetului bombelor cu gaze și le arătăm toate tertipurile care-i pot ajuta să scape de la moarte.

Ei ne urmăresc cu atenție, sunt ascultători – dar când urgia se dezlănțuie din nou se poartă totuși, mai totdeauna, din pricina emoției, la fel de greșit ca înainte.

Haie Westhus e transportat cu spinarea zdrobită; la fiecare răsufare plămânul iese din rană. Mai pot să-i strâng mâna.

— S-a zis cu mine, Paul! geme el și de durere își mușcă brațul.

Vedem trăind oameni fără țeastă; vedem alergând soldați cu amândouă picioarele retezate;

se duc poticnit, pe cioturile în țândări, până la groapa cea mai apropiată; un fruntaș se târăște doi kilometri pe mâini, trăgând după el genunchii zdrobiți; altul pleacă la ambulanță și mațele îi curg peste mâinile care vor să le țină; vedem oameni fără gură, fără fălci, fără obraz; găsim pe unul care, timp de două ceasuri, își strânge între dinți artera brațului, ca să nu piardă tot sângele; soarele răsare, noaptea coboară, șrapnelele țiuie, viața s-a sfârșit.

Însă bucățica de pământ răscolită pe care ne aflăm a fost menținută împotriva forțelor inamice mult mai numeroase și numai câteva sute de metri au fost cedate. Dar, pentru fiecare metru, socotim câte un mort.

*

Ne-a venit schimbul. Roțile se învârtesc sub noi, suntem posaci și când se aude strigătul: „Atențiune – sârmă!“, ne lăsăm pe vine. A fost vară când am trecut pe aici, copacii erau încă verzi; dar acum par tomnatici, iar nopțile sunt sure și umede. Camioanele se opresc, coborâm, grămadă pestriță, un rest din multe nume. Pe lături – umbre negre – se află oameni care strigă numere de regimente, numere de companii. Și la fiecare strigare se dezlipește câte o grămăjoară, o biată grămăjoară infimă de soldați palizi și răpănoși, o grămăjoară îngrozitor de mică, o rămășiță îngrozitor de mică.

Acum strigă cineva numărul companiei noastre; se aude că e glasul comandantului;